

KENTSEL KAMUSAL MEKANLAR BAĞLAMINDA CENTENNIAL OLİMPİYAT PARKI'NIN (ATLANTA, ABD.) İRDELENMESİ

Bülent DENİZ¹

ÖZET

Kentsel ortak mekanlar kentlilerin gündelik ihtiyaçlarını giderdikleri, sosyal, kültürel ve ekonomik nedenlerle bir araya geldikleri kamusal ortak kullanım alanlarıdır. Bu alanların, kent güncesinde önemli yer tutan olayları, kent kimliğini ve yerel kültürü yansıtan bir yaklaşımla düzenlenmesi ve buna paralel tasarım öğelerini barındırması bu alanları daha nitelikli ve anlamlı kılmaktadır. Makalede ele alınan Centennial Olimpiyat Parkı (Atlanta, ABD.) bu özelliğiyle bir anı parkı olarak öne çıkmaktadır. Ülkemiz örneğindeki kamusal dış mekanların, kent belleğinin oluşturulması ve kent kültürünü yansıtmaları anlamında yetersiz oldukları göze çarpmaktadır. Çalışmada parkın genel özellikleri incelenmiş ve ülkemiz pratiğine yansımalar oluşturmak üzere değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: anı parkları, kentsel kamusal mekan, Centennial Olimpiyat Parkı.

Urban Public Spaces in the Context of Centennial Olympic Park, Atlanta, USA

ABSTRACT

Public spaces are the central locations, which serve as gathering places for people, and serve as locations for a variety of civic activities. These places play a fundamental role in terms of creating community identity and fostering social and economical interactions. Public places become memorable when they are designed to reflect the character of the community or the significant events that are unique to that community. The Centennial Olympic Park (Atlanta, United States) shows these characteristics. Unfortunately, public places in our country do not reflect our culture and the character of our communities. In this study, the Centennial Olympic Park was investigated in detail to improve our practices in creating memorable and unique public spaces.

Keywords: memorial parks, urban public spaces, Centennial Olympic Park.

Giriş

Kentlerde kamu refahının iyileştirilmesi ve yaşam standartlarının yükseltilmesine yönelik faaliyetler geçmiş dönemlerden bu yana her alanda sürdürülmektedir. Bunlardan kentsel ortak mekanlarda yapılanlar o kültürlerin ve toplumların kültürel, sosyal ve ekonomik yapılarına ayna tutmaktadır.

Kentsel ortak mekanlar, insanların gündelik ihtiyaçlarını ve ritüel aktivitelerini sürdürdükleri, gerek günlük hayatın akışı içerisinde gerekse düzenlenen eğlence, festival ve toplantılarla toplumun bir araya geldiği ortamlardır (Carr et al., 1995). Kentlerin çekiciliği, kısmen, yapısal biçimin dış mekanlarla ilişkisine, bu mekanların hiyerarşisine, çeşitliliğine ve özelliklerine bağlıdır. Kentsel ortak mekanlar yerel kültürü ve yaşanan zamanı yansıtmakta, kentin doğal ve kültürel karakteristikleri ve peyzajlarıyla olan ilişkisine vurgu yaparak kent yaşayanlarının sosyal, kültürel ve ekonomik durumları hakkında ipuçları vermektedir. Aynı zamanda yerel kimliğin ve toplumsal gururun önemli bir bileşeni olup eğitici bir rol ve ekolojik bir anlam da yüklenmektedir (Oktay, 2001). Bu mekanların kurgulanmasına yönelik çabalar antik çağlara kadar uzanmaktadır. Eski Yunanlılar ve Romalılar caddelerini kaplayıp genişleterek konfor ve güvenliği,

agora ve forumları inşa ederek sosyal iletişimdeki zenginliği toplumsal yaşamlarının bir parçasına dönüştürdüler (Mumford, 1961).

Makalede ele alınan Centennial Olimpiyat Parkı, Atlanta'da gerçekleştirilen olimpiyat oyunları için düzenlenmiştir. Parkın barındırdığı birçok tasarım unsuru bunu her haliyle vurgulamaktadır. Bu özelliğiyle bir tematik park olan mekan, kentin böylesine önemli bir organizasyonu üstlenmiş olmasının gururunu yaşatarak kent kimliğinin önemli bir parçası olarak varlığını sürdürmektedir.

Türkiye örneğindeki kentsel kamusal mekanlar ele alındığında bu mekanların içinde bulunduğu toplumun kültürünü, tarihinde dönüm noktası sayılacak olayları ve kente kimliğini kazandıran karakteristikleri yansıtmaktan uzak olduğu görülür. Yeni oluşturulacak yada kentsel yenileme çalışmalarının bir parçası olarak yeniden ele alınacak kentsel kamusal alanlar kentlerin kültürel ve sosyal özelliklerini yansıtabildiği ölçüde kentlilerle bütünleşebilecek, sahiplenilecek ve yaşanır mekanlara dönüşecektir.

Carr et al. (1995) kamusal mekanı toplumsal yaşamın oynandığı bir sahne olarak tanımlamış ve bu mekanları parklar, meydanlar, pazar yerleri, cadde ve yollar, oyun alanları, topluma açık mekanlar, yeşil yollar ve park sistemleri, alış-veriş merkezi ve atriumlar ana başlıkları altında sınıflandırmıştır.

¹ Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, AYDIN

Kentsel Kamusal Mekanların Tarihsel Gelişimi

Günümüz kamu parklarının öncülüğünü geçmişi 16. yüzyıla kadar uzanan İngiltere ve Fransa'nın kraliyet bahçeleri yapmıştır. Park kelimesinin anlamı da içinde av hayvanlarının bulunduğu etrafı çevrili alan olarak bu bahçelerden gelmektedir (Whitaker and Browne, 1971). Bu parkların ilk örnekleri fazlasıyla formal ve geometrik bir tasarım anlayışını yansıtmaktadır.

17. yy.'ın sonları ve 18. yy.'ın başlarında İngiltere'de belirli bir yerleşim çevresiyle ilişkilendirilmiş ve sınırlandırılmış parkların yapılması yönünde bir eğilim oluşmuştur. Ancak bunlar da kente hizmet etmekten çok sadece çevresinde bulunan konutlara hizmet eden ve genelde girişlerin sınırlandırıldığı parklardı (Girouard, 1985).

18. yy. da daha informal ve pitoresk anlayışın hakim olduğu "Landscape Gardening" ekolü ortaya çıkmıştır (Newton, 1971). St. James, Hyde ve Green gibi Londra'nın merkezinde yer alan bu kraliyet parkları o dönemi yansıtan başlıca örneklerdir. Bu parklar romantik kır peyzajının model alındığı, kıvrımlı yollar ve su yüzeyleri, geniş çim alanlar ve akıcı bir topoğrafya ile karakterize edilmektedir. Avrupa ve Amerika kentlerinin endüstri devrimi öncesi başlıca kamusal mekanları kamuya açılmış kraliyet bahçelerinin yanısıra kent merkezinde konumlandırılmış meydanlardı. Büyük yeşil alanların ve rekreasyonel mekanların ortaya çıkması ve yaygınlaşması 1800'lü yılların ikinci yarısından sonra başlayan park hareketi ile birlikte olmuştur (Carr et al., 1995).

20. Yüzyıl'ın başlarında Almanya'daki başlıca kentlerde "dekoratif griden, faydalı yeşile" sloganı altında, endüstri devriminin etkisiyle olumsuz koşullar altında hayatlarını sürdüren kitlelerin mekanleşen sosyal hayatlarına bir denge getirme iddiasıyla büyük ölçekli parklar yapılmaya başlanmıştır. Yapımına 1824'de Almanya'nın Magdeburg kentinde başlanan Friedrich-Wilhelmsgarten parkı ve 1840'tan sonra yine aynı ülkede Berlin, Frankfurt ve Münich'te yapılan uygulamalar özellikle kamu kullanımına yönelik yapılmış parklara ilk örnekleri oluşturmaktadır. Bu parklar İngiliz bahçe anlayışının aksine bireyin doğaya temasından çok toplumun kendi içerisinde etkileşimini ve sosyal hayatın canlandırılmasını amaçlamaktaydı. Bu parklarda yer alan büyük oyun alanları, hem geniş kitlelere hizmet edecek etkinliklere olanak sağlayacak mekanlar olması hem de bireylerin ve küçük grupların sosyal ihtiyaçlarına yönelik çözümler sunması açısından anlamlıydı. Bu parkların, sınırları açıkça belirlenmiş ve fonksiyonlarına göre ayrılmış mekanlar dizisinden oluştuğu görülür. Tasarım sade ve anlaşılırdır. Aynı şekilde bitkilendirme de sade ve güçlü bir çizgiye

sahiptir. İşlevsiz alanlara ve dekoratif mekanlar dizisine bu parklarda yer verilmemiştir (Norfried, 1997).

İngiltere'de kamu kullanımına yönelik ilk park 1845'te yapılan Birkenhead parkı olmuştur. 19. Yüzyılda özellikle Avrupa'daki gelişmelerin öncülüğünde, Amerika'da da geniş bulvarlar ve kamu parkları inşa edilmiştir (Carr et al., 1995). Kentlerdeki yeni kamu alanlarının geliştirilmesi ve yenilenmesinde; kamu refahı, görsel zenginlik, çevrenin geliştirilmesi ve ekonomik gelişmeye katkı sağlamak temel dinamiklerdi. Özellikle kamu refahı, ortak kullanım alanlarının oluşturulması ve geliştirilmesinde her zaman öncelikli ve belirleyici bir motivasyon olmuştur.

Avrupa'da park hareketinin öncülüğünde geliştirilmiş olan kamusal mekanlar ve bunların içinden özellikle Birkenhead Parkı, 1850 yılında İngiltere ve Avrupa'ya yaptığı gezide F. L. Olmsted'in üzerinde önemli etkiler bırakmıştır. Kısa süre sonra Amerika Birleşik Devletleri'ne dönen F. L. Olmsted, burada park hareketini başlatmıştır. 19. yy.'ın ikinci yarısında Amerika'nın birçok kentinde büyük ölçekli merkezi nitelikte parklar kurulmuştur. Bunların ilki New York'ta inşa edilen ve günümüzde dünya genelinde bir üne sahip olan Central Park'tır. Aynı dönemde yapılmış kent parklarının birçoğu ya F. L. Olmsted tarafından ya da onun etkisi altında kurulmuştur. F. L. Olmsted bu parklarla ilgili hedefini şu cümleyle özetlemiştir: "Bu parkların kurulmasındaki ana hedef insanların zihinlerinde belirli etkiler uyandırmak yoluyla kentlerdeki hayatı daha sağlıklı ve mutlu kılmaktır. Bu etki, şiirsel bir karakter taşımakla birlikte, insanları sıradan kent yaşamı koşullarında oluşmuş psikolojik yapılarından nasıl kurtarılabilceğine yönelik gözlemlere dayanılarak yaratılan görünümle sağlanır" (Barlow, 1972).

Carr et al.'un (1995) kentsel ortak mekanlara getirdiği sınıflandırmadan bahsedilirken kamu parkları ve meydanlara değinilmişti. Carr bu sınıflandırmayı daha da açarak kamu parklarını kendi içerisinde: (a) merkez parklar (Central Park, New York), (b) kent parkları (Bryant Park, New York), (c) semt parkları (Battery Park City, New York) ve (d) cep parkları (Greenacre Park, New York) olarak ayırmıştır. Buna paralel olarak meydanlar da: (a) merkez meydanlar (Pompidou, Paris), (b) plazalar (ticari binalar veya iş merkezleriyle bütünlük olarak tasarlanmış ve genelde kent merkezinde konumlanan, yönetimi ve bakımı da genelde bütünlük olduğu bina yönetimiyle birlikte sürdürülen meydanlardır. Grace Plaza, New York) ve (c) anı meydanları (ulusal veya uluslararası önemdeki bir olayın veya kişinin adına yapılmış kamusal mekanlardır. Vietnam Veterans Memorial, Washington D.C.) olarak sınıflandırılmaktadır.

Centennial Olimpiyat Parkı

Makalede ele alınan Centennial Olimpiyat Parkı hem ölçek olarak hem de kent merkezinde kurgulanması nedeniyle bir kent parkıdır. Parkın güney park bölgesinde bulunan ve içerisinde geniş bir alanın su oyunlarına ayrıldığı geniş meydan, 1996 yılında bu şehirde yapılan Olimpiyat Oyunlarının anısını canlı tutmaya yönelik tasarım öğeleri ve objeleriyle bir anı meydanı konumundadır. Olimpiyat oyunlarına ait referansların tüm park geneline de yayılmış olması ve bunun park sakinlerince her haliyle rahatlıkla algılanıyor olması parka bir anı parkı niteliği kazandırmaktadır.

Park 1993 yılına kadar ağırlıklı olarak terkedilmiş binaların bulunduğu köhne bir alan üzerine kurulmuştur. Hem oyunların kente kazandırılması hem de parkın yapımına karar verilmesinde Atlanta Olimpiyat Oyunları İdari Şefi Billy Payne'in önemli katkıları olmuştur. Ofisinin görüş alanı içerisinde kalan bu köhne alan, Payne'in vizyonuyla kentsel yenileme çalışmasının bir parçası olması yanı sıra olimpiyatlara ev sahipliği yapıldığı süreçte misafirlerin toplanma dağılma merkezi, bilgilendirme ve yönlendirmelerin yapıldığı bir mekan, düzenlenen etkinlik ve şenliklerle de oyunlar süresince odak noktalarından biri olmuştur. Park alanı aynı zamanda ulusal ve uluslararası televizyonların canlı yayın haberlerini gerçekleştirdikleri bir mekan olarak da kullanılmıştır.

Park, peyzaj mimarlığı ve mimarlık konularında faaliyet gösteren dünyanın önde gelen firmalarından EDAW Inc. tarafından tasarlanmış, Beers-Russell tarafından da uygulanmıştır (<http://www.centennialpark.com>).

Park, konumlandığı bölge açısından stratejik bir noktada bulunmaktadır. Park alanı kent ticaret merkezi, Georgia World Congress Center, Georgia Dome ve CNN Center arasında yer alır. Yakın çevresi iş merkezleri, oteller bölgesi ve Georgia Tech üniversitesi kampüsüyle çevrelenmiştir (Şekil 1). Konumu itibariyle günümüzde de yoğun olarak kullanılan bir kamusal dış mekan olarak hizmetini sürdürmektedir. 8.5 hektar alana sahip park, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki son 20 yıldır yapılmış en büyük kent parkı olma özelliğindedir. Bunun yanı sıra Georgia Eyaleti'nin ilk Eyalet Parkı ünvanını da almıştır. Parkın yapımı iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Su oyunları ve Centennial Plaza'yı da içine alan ve güney park olarak anılan kısım 1996 yılında tamamlanmıştır. Bu alan olimpiyat oyunları sırasında ziyaretçi merkezi olarak kullanılmış ve şenliklerin yapılmasına olanak sağlamıştır. Kuzey park olarak anılan ikinci etabın da 1997 yılında tamamlanmasıyla park günümüzdeki son şeklini almıştır. Park 30 milyon dolara mal olmuştur. Su oyunlarının bulunduğu meydanın, sadece olimpiyat oyunları sırasında ortalama 5.5 milyonun üzerinde insan tarafından ziyaret edildiği tahmin

edilmektedir (<http://www.centennialpark.com>).

Şekil 1. Centennial Park'ın plan görünüşü (<http://www.centennialpark.com>)

Kuzey ve güney olmak üzere iki ana parçadan oluşan parkın genel karakterini, birbirini dik kesen ana akslar ve geometrik şekiller belirlemektedir. Parkın güney kesiminde bulunan ve Centennial Plaza olarak anılan geniş toplanma-dağılma alanının merkezinde olimpiyat halkalarını sembolize eden birbiri içine geçmiş 5 daireden oluşan su oyunları fiske sistemi bulunmaktadır. Bilgisayar senkronizasyonlu sistem ışık ve su oyunları yaratarak her yaş grubundan insanı günün her saati cezbeden bir ilgi merkezi oluşturmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Parkın ilgi merkezi olan Centennial Plaza ve su oyunları (<http://www.centennialpark.com>).

Plazayı, iç meydan ve dış meydan olarak iki parça halinde düşünmek mümkündür. İç meydan, çekirdeği oluşturmakta ve aktif rekreasyonun yoğunlaştığı su oyunları ile beraber geniş açıklığı ifade etmektedir. İç meydan ikili sıra halinde dönen 48 adet meşe ağacıyla ("Quercus phellos"- bitkisel tasarımda bölgeye özgü doğal bitkilerin kullanılmış olduğu dikkat çekmektedir) çevrelenmiştir. Zeminden hafifçe yükseltilerek granit koruma kabına alınmış bu ağaçların 23'ü, yazılı bir plakla günümüz çağdaş olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmış şehirlere ithaf edilmiştir. Diğer 25 ağaçta, gelecek olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapacak şehirlerin isimleri yazılmak üzere boş plakalar bulunmaktadır.

İç meydan, sınırlarını belirleyen ve bu mekanı kesin olarak tanımlayan bayrak direkleriyle çevrelenmiştir. Bunlar, 23'ü yine oyunlara ev sahipliği yapmış ülke bayrakları ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin bayrağı olmak üzere 24 adettir (Şekil 3). Dış meydan, dolayısıyla tüm Centennial Plaza, kendisini çevreleyen sınırın köşe ve orta noktalarında bulunan 20 metre yükseklikteki toplam 8 adet aydınlatma kulesiyle belirlenmiştir.

Olimpiyat oyunlarının logosunun işlenmiş olduğu kaide üzerine oturtulmuş, yukarı doğru daralan silindirik biçimindeki alüminyum gövde, üzerinde bulunan aralıklardan ışıklar saçmakta, tepe kısmında yer alan fener de olimpiyat ateşini sembolize ederek aydınlatma görevini üstlenmektedir. Bu kuleler ölçek ve işlev olarak değerlendirildiğinde sadece aydınlatma görevinin ötesinde, görsel zenginliği, çevre alanlardan algılanabilirliği ve tüm park geneli için bir referans oluşturması özelliğiyle birer "landmark" olarak öne çıkmaktadır (Şekil 4). Aydınlatma kuleleri ve bayrak direkleri arasında kalan dış meydana bulunan meşe ağaçlarının oluşturduğu mekan oturma, gezinti ve seyir gibi pasif rekreasyon ağırlıklı kullanımlar sunmaktadır.

Kuzey park ve Güney park birbirinden araç trafiğine de olanak sağlayan iki izli bir yolla ayrılmaktadır. Hız kesici önlemler araçların ve yaya trafiğinin güvenli bir şekilde seyretmesine olanak sağlamaktadır. Araç yolu, gerek zemin döşemesi gerekse mekansal oluşumu belirleyen öğelerle Centennial Plaza'nın bir parçası konumundadır.

Şekil 3. Centennial Plaza'yı çevreleyen dış mekan (Orj.).

Centennial Plaza'nın kuzey sınırına bitişik 15x45 metre genişliğinde bir yansıtma havuzu tasarlanmıştır. Havuzu sınırlayan granit duvar, geniş harpuştasıyla seyir, oturma ve dinlenmeye olanak tanımaktadır. Havuzun kuzey-doğu yönünde, kayalarla kaskatlanmış ve doğal yapı kazandırılmış bir kaynak doğmakta ve dere şeklinde, kıvrımlar yaparak kuzeye doğru akmaktadır. Bu derenin yatağı da yine kayalar ve çakıllarla oluşturulmuş her iki tarafı bu doğal yapıya uygun olarak yoğun bitki dokusuyla çevrelenmiştir. Suyun akışında arazinin doğal eğiminden faydalanılmıştır (Şekil 5).

Şekil 4. Aydınlatma kuleleri
(<http://www.centennialpark.com>).

Şekil 5. Doğal görünümlü kaskatlanmış dere
(<http://www.centennialpark.com>).

Kuzey Park, iki bölüm halinde ele alınacak olursa Doğu bölümünde sınır boyunca parka açılan beş giriş, bu girişlerin açıldığı meydanlar ve bu meydanlara paralel uzanan doğal yapılı dere yer almaktadır. Bu kullanımların belirlediği mekanlar yoğun bitkilendirme, kısmen izole edilmiş oturma birimleri ve içe dönük kullanım seçenekleriyle park genelinden ayrılmaktadır.

Kuzey Park'a doğu sınırından 18x18 metrelik meydanlara açılan girişler, çevrelerinde oturma birimleri bulunan tematik nitelikli meydanları ve merkezlerinde Atlanta Olimpiyat Oyunları ile ilgili bir konuyu işleyen plastik öğeleri barındırmaktadır:

Rüyalar Kapısı: Bu meydana Billy Payne'in heykeli bulunmaktadır. Billy Payne'in özgün vizyonunu yansıtmak üzere Olimpiyat Oyunlarını Atlanta'ya getirmek için verdiği 10 yıllık mücadelenin hatırasını yaşatmaya adanmıştır,

Anı Kapısı: Oyunlar sırasında düzenlenen bombalı saldırıda hayatını kaybeden ve yaralananların anısına adanmıştır. Meydanın orta kısmında dünyanın birçok yerinden getirilen taşlarla oluşturulmuş bir mozaik ve ölümsüzlüğü sembolize eden bir bayrak bulunmaktadır,

Kökenler Kapısı: Eski Yunan olimpiyatlarından günümüze kadar yarışan ve atletizmi kendisine meslek olarak seçmiş kişilere adanmıştır. Zamanı sembolize eden yelpaze şeklindeki fon üzerinde bulunan üç atletten ilki çıplak olarak koşan ilk yunanlı atleti anlatmaktadır. İkinci atlet diz hizasındaki şortu ve uzun tişörtü ile ilk modern olimpiyat oyunları atletini tasvir etmektedir. Sonuncusu ise günümüzdeki çağdaş bayan atlet olarak yerini almaktadır. Kaide, oyunların ilk başladığı Yunanistan'ın Olimpia dağından getirilen granit taşlardan örülmüştür (Şekil 6),

Olimpiyat Ruhu Kapısı: 1996 Atlanta Olimpiyat Oyunlarına katılan 10.000 atlete ithaf edilmiştir,

Uluslar Kapısı: 1996 Atlanta Olimpiyat Oyunlarına katılan 197 ulusun onuruna yapılmıştır. Plastik öğe niteliğindeki giriş takında tüm bu ulusların bayrakları sergilenmektedir (Şekil 7).

Şekil 6. Kökenler kapısı'ndaki plastik öğe (<http://www.centennialpark.com>).

Şekil 7. Uluslar Kapısı Giriş Takı (Orj).

Kuzey Park'ın Batı kısmında ise geniş çim alanlara ve çocuk oyun alanlarına yer verilmiştir. Bitki dokusunun sadece park sınırında yoğunlaştığı görülmekte, orta kısımda geniş açıklıkların belirlediği mekan; dinlenme, piknik ve oyunlar için uygun bir kullanım sunmaktadır (Şekil 8). Geniş katılımlı toplantılar, şenlikler ve festivaller de bu açıklıkta yürütülmektedir. Haziran 2002'de Atlanta Senfoni Orkestrasının burada verdiği konser 75.000 kişiyi bir araya getirmiştir (Şekil 9) (<http://www.centennialpark.com>).

Şekil 8. Kuzey Park'taki geniş yeşil alan (<http://www.centennialpark.com>).

Şekil 9. Parkta düzenlenen konserden bir görünüm (<http://www.centennialpark.com>).

Park alanında kullanılan birçok öğede göze çarpan 1996 olimpiyat oyunlarına yapılan göndermeler park zemininde kullanılan taban tuğlalarında da dikkati çekmektedir. Bu tuğlaların üzerine olimpiyat oyunlarına katılan ve yürütülmesinde emeği geçenlerin isimleri kazanmıştır. Bu uygulamanın, parkın yapımına katkı sağlamak isteyen hayırseverlere yaygınlaştırılmasıyla 500.000 anı tuğlasının satılması sağlanmış ve bu şekilde parkın yapımına önemli ölçüde gelir elde edilmiştir. Bağış sahipleri ve oyunlarda emeği geçenlerin adlarının yazıldığı tuğlaların yerleri, ziyaretçi merkezindeki bilgisayardan alınan pusulayla kolaylıkla bulunmaktadır.

SONUÇ

İlgi ve canlılığın yeniden kent merkezlerine toplanması son yıllarda gündemi çokça meşgul eden konuların başında gelmektedir. Bu anlamda kentsel yenileme projesinin bir parçası olarak kurulan Atlanta Centennial Parkı, kent yaşayanlarının sosyal iletişim ve etkinliklerinin önemli bir aracı olarak öne çıkmakta, nitelikli kentsel yaşamı destekleyen tasarım ve uygulamaları yanı sıra kamusal yaşama kazandırdığı zenginlikle kent kimliğindeki yerini almaktadır.

Gehl (1996), kent merkezini bir partiye benzetmiştir. Eğer parti iyiye orada kalmak istersen; benzer olarak, eğer iyi bir kent merkeziyse orada bulunmak ve bir parçası olmaktan mutlusundur. Centennial Olimpiyat Parkı, bu partinin yaşandığı en canlı mekan olarak kent merkezindeki yerini almıştır.

Parkın varlığı, hem Olimpiyat Oyunları gibi böylesine önemli bir uluslararası organizasyonun burada yapılmış olmasını kent belleğine işlerken hem de toplumsal gururun mekana yansıyan somut bir göstergesi konumundadır.

Ülkemizdeki kentsel ortak mekanlar değerlendirildiğinde kentlerin tarihi ve sosyal güncesinde dönüm noktası oluşturacak gelişmelerin kentsel mekanlara hemen hiç yansımadağı görülür. Ne yazık ki açık mekanların yargılanması ve değerlendirilmesinde temel ölçüt nitelik değil nicelik olmaktadır. Oysa kentlerin biçimlenmesinde etkili olan, belli bir döneme damgasını vuran ve ulusal gururun bir parçası olan bu türdeki olayların yaşatılması ve kentsel açık alanlara referans olması bu mekanlara daha farklı anlamların yüklenmesinin yanı sıra kent yaşayanlarının hafızasında da canlı kalmasını sağlayacaktır. Türkiye'nin sahip olduğu zengin toplumsal yapının, kültürel çeşitliliğin ve toplumsal gururu destekleyecek tarihsel sürecin kentsel kamusal alanlara çok kısıtlı olarak yansıdığı görülmektedir. Bu özelliklerin kamusal alanların tasarımında daha etkin bir şekilde rol alması bu mekanları daha nitelikli ve anlamlı kılacaktır.

KAYNAKLAR

Barlow, E., 1972, Frederick Law Olmsted's New York, New York: Praeger.

- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L., G. ve Stone, A., M., 1995, Public Space. Cambridge University Press.
- Gehl, J., 1996, Life Between Buildings: Using Public Space, Van Nostrand Reinhold, ISBN: 0442230117
- Girouard, M. 1985, Cities and People, Yale University Press, New Haven, Londra.
- <http://www.centennialpark.com>
- Mumford, L., 1961, The City in History: Its Origins, Its Transformation and its prospects, New York: Harcourt, Brace.
- Newton, N., T., 1971, Design on the Land, Harvard University Press.
- Norfried P., 1997, The Park is Dead, Long Live the Park, Landscape Design Journal, no: 263, ISSN: 0020-2908, UK.
- Oktay, D., 2001, Kentlerimiz, Yaşam Kalitesi ve Sürdürülebilirlik, Mimarlık Dergisi, Sayı:302.
- Whitaker, B., Browne, K., 1971, Parks for People, New York, Schocken Books.

Geliş Tarihi : 10.04.2004

Kabul Tarihi : 03.01.2005